

Nieuw laboratorium Friese Zuivelbond wordt Dinsdag door mr Linthorst Homan geopend,

Belangrijk werk voor coöperatieve zuivelfabrieken en Friese boer

De commissaris der koningin in Friesland zal Dinsdag het nieuwe laboratorium van de Friese Zuivelbond openen. De officiële inwijding zal nu eens niet geschieden met het doorknippen van een lint, doch door een andere symbolische handeling, die van veel verder strekkende betekenis is, Mr. H. P. Linthorst Homan zal namelijk een eiwitgehalte-bepaling van melk uitvoeren zoals deze verricht worden in het kader van het onderzoek, dat de Friese Zuivelbond en het Friesch Rundvee-Stamboek instellen naar de factoren, die een rol spelen bij de vererving van het eiwitgehalte bij rundvee.

Bijna zestig jaar geleden werd een begin gemaakt met de vetbepaling van de melk en heeft de rundveefokkerij zich daarop georiënteerd, waarbij vooral de Friese veehouders een voorsprong konden nemen op hun collega's in Nederland. Men staat nu met de bepaling van het eiwitgehalte aan het begin van een nieuwe ontwikkeling, zij het dan dat de huidige bepaling van het eiwit een nogal omslachtige en dure methode is, die een gulden per monster kost tegen een vetbepaling tien cent. In het nieuwe laboratorium worden echter de onderzoeken naar een eenvoudige methode van eiwitbepaling met kracht voortgezet en naar wij gister vernamen, is men in dit opzicht op een weg, die goede perspectieven biedt.

Eiwitbepaling is uiteraard niet het enige, dat in dit laboratorium wordt gedaan. Op de chemische afdeling van dr L.C. Janse, worden jaarlijks een dertig duizend monsters chemisch onderzocht en daar worden bovendien nog een veertig duizend stuks glaswerk (butyrometers voor vetbepaling en thermometers bijvoorbeeld) gecontroleerd. Op de bacteriologische afdeling van ir H. Lolkema komen zo'n zestien tot zeventien duizend monsters onder handen. Er werken op het laboratorium 29 personen verdeeld over de vier verdiepingen van dit gebouw, dat ongeveer vier en een halve ton zal gaan kosten, de inrichting van het gebouw inbegrepen. Een deel van deze kosten wordt gedragen door de Gezondheidsdienst voor Vee in Friesland.

Drie taken

Het werk van de bacteriologische en de chemische afdelingen valt in drie groepen uiteen. In de eerste plaats verrichten de afdelingen contrólewerk voor de Friese coöperatieve zuivelfabrieken dat deze fabrieken zelf niet kunnen doen, omdat ze daartoe de apparatuur missen, zoals bij de bepaling van het eiwit-gehalte. Een tweede onderdeel betreft onderzoeken voor andere afdelingen van de bond, zoals controle op de wei en de karnemelk, die de fabrieken aan de boeren leveren en controle op producten als boterpapier en steenkool, die de fabrieken van verschillende leveranciers betrekken. Een interessante taak is ook voor het laboratorium weggelegd bij de research op zuivelchemisch en -bacteriologisch terrein. Zo zoekt de bacteriologische afdeling op het ogenblik naar een snelle methode tot het bepalen van penicilline in de melk en naar eiwit-gehaltebepaling. Verder probeert het laboratorium een schakel te zijn tussen de wetenschap en de zuivelfabriek.

De Gezondheidsdienst en het Bondslaboratorium waren tot dusver gehuisvest in hetzelfde gebouw tegenover de gevangenis. Het werk van beide instellingen is hand over hand toegenomen, waarbij ook de Gezondheidsdienst met ruimtegebrek kwam te zitten, toen deze dienst enige jaren geleden op grote schaal is begonnen met de organisatie van de abortusbestrijding in Friesland. De Gezondheidsdienst, die overigens ook druk aan het verbouwen is, bleef in zijn eigen gebouw zitten en hielp de bond een handje om in een nieuw laboratorium te komen.

Geen glaspaleis

Het ontwerpen van de plannen voor het nieuwe gebouw geschiedde door samenwerking van een groep medewerkers van de bond. De architectuur was in handen van de heer A. Visser, die er niet een modern glaspaleis van kon maken, zoals hij misschien wel gewild had, maar die nu een gebouw heeft ontworpen, dat op de smalle gracht past en dat aansluit bij de lijnen van het laboratorium van de Gezondheidsdienst. Het geheel is zonder luxe uitgevoerd, doch wel is alles zo dege-lijk mogelijk gemaakt, opdat er zo weinig mogelijk onderhoudskosten aan zouden komen.

Op aanwijzing van de werktuigkundige van de bond, de heer E.J. Annema, is bij de bouw direct reeds rekening gehouden met de vele leidingen, die gelegd moesten worden, zodat er achteraf niet in het bouwsel behoeft te worden gebroken. De vele leidingen zijn bovendien ook niet in de muren weggewerkt, opdat er te zijner tijd bij reparaties en verstoppingen, die gemakkelijk optreden bij de stoffen, waarmee het laboratorium werkt, niet gebroken behoeft te worden. Teneinde de doelmatigheid van de inrichting zo groot mogelijk te maken heeft ook de afdeling arbeidseconomie van de bond de ontwerpen nog weer eens bekeken. Door deze samenwerking is een inrichting ontstaan, waar zij, die aan de plannen hebben gewerkt, trots op zijn, zoals we gister wel konden merken, toen we in het gebouw werden rondgeleid

Boven de kelder met zijn volautomatische centrale verwarming (die een concierge met woning bespaard) is op de begane grond nog ruimte voor eventuele uitbreiding van het laboratorium. Op het ogenblik zijn daar onder anderen leslokalen gevestigd en is er een ruimte voor de boterkeuringen. Op de eerste verdieping is het bacteriologisch laboratorium met zijn broedstoven voor voedingsbodems van bacteriën en schimmels. Op de derde verdieping van het chemisch laboratorium stonden de kolven met melk en zwavelzuur te pruttelen in zuurkasten. De stikstof uit het eiwit van de melk wordt hier gebonden aan zwavelzuur, waarna door distillatie ammoniak wordt verkregen, waarvan de hoeveelheid gemakkelijk is aan te tonen. Uit de hoeveelheid ammoniak wordt dan geconcludeerd tot het eiwitgehalte van de melk. Deze methode neemt bijna de hele dag in beslag en kost zoals gezegd een gulden per monster. Op de bovenverdieping is de controle van het glaswerk, dat ten behoeve van alle bonden, die bij de F N Z zijn aangesloten wordt verricht.

Voor zeven krotten

Voor de bouw van het laboratorium moest een zevental onbewoonbaar verklaarde eenkamerwoningen, die niet op de riolering waren aangesloten, worden afgebroken. De bouw, die in de zomer van 1953 begon, werd nog bemoeilijkt door het feit, dat nabij gelegen huizen een riolering hadden, die niet op de grachten uitmondde doch ergens in de grond, hetgeen aanleiding tot verzakkingen gaf.

Op het bacteriologisch laboratorium is nog ruimte om de onderzoeken uit te breiden.

Foto